

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 27ης Ιουνίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Οδηγία 2004/38/ΕΚ – Άρθρο 10, παράγραφος 1 – Αίτηση για χορήγηση δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης – Χορήγηση – Προθεσμία – Έκδοση και κοινοποίηση της αποφάσεως – Συνέπειες της μη τηρήσεως της εξαμηνιαίας προθεσμίας – Διαδικαστική αυτονομία των κρατών μελών – Αρχή της αποτελεσματικότητας»

Στην υπόθεση C-246/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Βέλγιο) με απόφαση της 27ης Απριλίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Μαΐου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Ibrahima Diallo

κατά

État belge,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, C.G. Fernlund, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: V. Giacobbo-Peyronnel, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 11ης Ιανουαρίου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- ο I. Diallo, εκπροσωπούμενος από τον D. Andrien, avocat,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Rochet, M. Jacobs και L. Van den Broeck, καθώς και από τον P. Cottin, επικουρούμενος από τον F. Motulsky, avocat,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Wils, καθώς και από την E. Montaguti,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Μαρτίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, και ΕΕ 2005, L 197, σ. 34).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Ibrahima Diallo, υπηκόου Γουινέας, και του État belge (Βελγικού Δημοσίου), σχετικά με την απόρριψη της αιτήσεως του πρώτου να του χορηγηθεί δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Στο κεφάλαιο 2, το οποίο αφορά τα μέλη της οικογένειας, το άρθρο 4 παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (ΕΕ2003, L 251, σ. 12), προβλέπει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν, με νομοθετική ή κανονιστική πράξη, να επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, δυνάμει της παρούσας οδηγίας και υπό την επιφύλαξη της τήρησης των όρων που ορίζονται στο κεφάλαιο IV, των ακόλουθων μελών της οικογένειας:

- α) των εξ αίματος και πρώτου βαθμού ανιόντων του συντηρούντος ή του/της συζύγου του, εφόσον έχουν την ευθύνη συντήρησής τους και τα άτομα αυτά στερούνται της απαραίτητης οικογενειακής υποστήριξης στη χώρα καταγωγής».

- 4 Η αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας 2004/38 αναφέρει τα ακόλουθα:

«Το δικαίωμα όλων των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, προκειμένου να ασκείται υπό αντικειμενικές συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας, θα πρέπει να παρέχεται και στα μέλη της οικογένειάς τους, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους. [...]»

- 5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2004/38 ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

- α) τους όρους που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών από τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους·
- β) το δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους·

γ) τους περιορισμούς των δικαιωμάτων που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β), για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας.»

6 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

2) “μέλος της οικογένειας”:

α) ο (η) σύζυγος·

β) ο (η) σύντροφος με τον (την) οποίο(-α) ο πολίτης της Ένωσης έχει σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, βάσει της νομοθεσίας κράτους μέλους, εφόσον η νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής αναγνωρίζει τη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης ως ισοδύναμη προς τον γάμο, και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην οικεία νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής·

γ) οι απευθείας κατιόντες οι οποίοι είναι κάτω της ηλικίας των 21 ετών ή είναι συντηρούμενοι καθώς και εκείνοι του (της) συζύγου ή του (της) συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β)·

δ) οι συντηρούμενοι απευθείας ανιόντες καθώς και εκείνοι του (της) συζύγου ή του (της) συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β)·

3) “κράτος μέλος υποδοχής”: το κράτος μέλος στο οποίο μεταβαίνει ο πολίτης της Ένωσης προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής.»

7 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/38, με τίτλο «Δικαιούχοι», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Η παρούσα οδηγία ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοοι καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 σημείο 2 που τους συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τους συναντήσουν.»

8 Το άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας, με τίτλο «Δικαίωμα εισόδου», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Στα μέλη της οικογένειας που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους επιβάλλεται μόνο θεώρηση εισόδου σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 539/2001 [του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, περί του καταλόγου τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων υπόκεινται στην υποχρέωση θεώρησης για τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών, και του καταλόγου των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων απαλλάσσονται από την υποχρέωση αυτή (ΕΕ 2001, L 81, σ. 1)] ή, ενδεχομένως, με το εθνικό δίκαιο. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η κατοχή ισχύοντος δελτίου διαμονής προβλεπομένου στο άρθρο 10 απαλλάσσει τα εν λόγω μέλη της οικογένειας από την απαίτηση θεώρησης.

Τα κράτη μέλη παρέχουν στα εν λόγω πρόσωπα κάθε διευκόλυνση, προκειμένου να αποκτήσουν τις απαιτούμενες θεωρήσεις. Οι θεωρήσεις αυτές εκδίδονται, ατελώς, το συντομότερο δυνατόν, και βάσει ταχείας διαδικασίας.»

9 Το άρθρο 10 της οδηγίας 2004/38 ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους πιστοποιείται με τη χορήγηση εγγράφου το οποίο καλείται “Δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης”, το αργότερο εντός εξαμήνου από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Η βεβαίωση υποβολής της αίτησης για τη χορήγηση δελτίου διαμονής χορηγείται αμέσως.

2. Προκειμένου να χορηγήσουν δελτίο διαμονής, τα κράτη μέλη απαιτούν την προσκόμιση των εξής εγγράφων:

- α) ισχύον διαβατήριο·
- β) έγγραφο το οποίο πιστοποιεί την ύπαρξη δεσμού συγγένειας ή καταχωρισμένης συμβίωσης·
- γ) τη βεβαίωση εγγραφής ή, ελλείψει συστήματος εγγραφής, οιαδήποτε άλλη απόδειξη διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής του πολίτη της Ένωσης που συνοδεύουν ή πηγάζουν να συναντήσουν·
- δ) στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχεία γ) και δ) δικαιολογητικά ότι πληρούνται οι όροι που καθορίζονται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχεία γ) και δ)·

[...]»

Το βελγικό δίκαιο

- 10 Όπως αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 42, παράγραφος 1, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 περί της προσβάσεως στην επικράτεια, της διαμονής, της εγκαταστάσεως και της απομακρύνσεως αλλοδαπών (*Moniteur belge* της 31ης Δεκεμβρίου 1980, σ. 14584, στο εξής: νόμος της 15ης Δεκεμβρίου 1980), το δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια του Βελγίου αναγνωρίζεται το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως.
- 11 Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του βασιλικού διατάγματος της 8ης Οκτωβρίου 1981 περί της προσβάσεως στην επικράτεια, της διαμονής, της εγκαταστάσεως και της απομακρύνσεως αλλοδαπών (*Moniteur belge* της 27ης Οκτωβρίου 1981, σ. 13740, στο εξής: βασιλικό διάταγμα της 8ης Οκτωβρίου 1981), εάν δεν έχει ληφθεί απόφαση σχετικά με το δικαίωμα διαμονής ενός μέλους της οικογένειας πολίτη της Ένωσης εντός έξι μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για αναγνώριση του δικαιώματος αυτού, χορηγείται αυτοδικαίως στο εν λόγω μέλος δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 12 Στις 25 Νοεμβρίου 2014 ο I. Diallo, υπήκοος Γουινέας, υπέβαλε αίτηση προκειμένου να του χορηγηθεί δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης ως ανιών τέκνου ολλανδικής ιθαγένειας που κατοικεί στο Βέλγιο.
- 13 Στις 22 Μαΐου 2015 οι αρμόδιες βελγικές αρχές απέρριψαν την αίτηση αυτή και διέταξαν τον I. Diallo να εγκαταλείψει την επικράτεια. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στον I. Diallo στις 3 Ιουνίου 2015.
- 14 Επιληφθέν προσφυγής του I. Diallo, το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών, Βέλγιο) ακύρωσε, με απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2015, την απόφαση της 22ας Μαΐου 2015 λόγω ελλείψεως αιτιολογίας.
- 15 Στις 9 Νοεμβρίου 2015 οι αρμόδιες βελγικές αρχές εξέδωσαν νέα απορριπτική απόφαση για τη διαμονή, συνοδευόμενη από διαταγή εγκαταλείψεως της επικράτειας. Η εν λόγω απόφαση κοινοποιήθηκε στον I. Diallo στις 26 Νοεμβρίου 2015 και ανέφερε, κατ' ουσίαν, ότι ο I. Diallo δεν είχε αποδείξει εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας ότι μπορούσε να θεμελιώσει δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών ως «μέλος της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης». Ειδικότερα, οι βελγικές αρχές έκριναν, αφενός, ότι ο I. Diallo δεν είχε προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία περί επαρκών πόρων και, αφετέρου, ότι δεν είχε αποδείξει εγκύρως ότι το ολλανδικής ιθαγένειας τέκνο του συντηρούταν από αυτόν ή ότι αυτός είχε πράγματι την επιμέλειά του.

- 16 Στις 11 Δεκεμβρίου 2015 ο I. Diallo άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της 9ης Νοεμβρίου 2015 ενώπιον του Conseil du contentieux des étrangers (συμβουλίου επιλύσεων ενδίκων διαφορών αλλοδαπών). Με απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2016, το δικαστήριο αυτό απέρριψε την προσφυγή.
- 17 Στις 25 Μαρτίου 2016 ο I. Diallo άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Βέλγιο). Προς στήριξη της αναίρέσεως, ο I. Diallo υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, η απόφαση επί της αιτήσεως για αναγνώριση δικαιώματος διαμονής πρέπει να κοινοποιείται στον αιτούντα εντός εξάμηνης προθεσμίας από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως, η δε εθνική νομοθεσία πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με την απαίτηση αυτή. Φρονεί, επίσης, ότι η κατόπιν της ακυρώσεως της πρώτης αποφάσεως έναρξη νέας εξάμηνης προθεσμίας για την αρμόδια εθνική αρχή καθιστά άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.
- 18 Από την πλευρά του, το βελγικό κράτος υποστηρίζει, ιδίως, ότι καμία νομοθετική ή κανονιστική διάταξη δεν επιβάλλει προθεσμία για την κοινοποίηση της αποφάσεως επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής. Κατά την άποψή του, η αρμόδια εθνική αρχή οφείλει μόνο να εκδώσει την απόφαση αυτή εντός προθεσμίας έξι μηνών. Επιπροσθέτως, υποστηρίζει ότι, στο μέτρο που η οδηγία 2004/38 δεν ρυθμίζει τις συνέπειες που απορρέουν από την ακυρωτική απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2015, δηλαδή εντός ποιας προθεσμίας πρέπει η αρμόδια εθνική αρχή να λάβει νέα απόφαση κατόπιν της δικαστικής ακυρώσεως μιας πρώτης αποφάσεως, το ζήτημα αυτό άπτεται του εθνικού δικαίου. Εν πάση περιπτώσει, κατά την άποψή του, δεν αποδεικνύεται ότι δεν είναι εύλογη η έναρξη νέας εξάμηνης προθεσμίας για τη λήψη αποφάσεως επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής κατόπιν της δικαστικής ακυρώσεως μιας πρώτης αποφάσεως.
- 19 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι το εθνικό δίκαιο προβλέπει μόνον ότι το δικαίωμα διαμονής αναγνωρίζεται το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως, χωρίς να διευκρινίζει κατά πόσον η απόφαση σχετικά με την αναγνώριση του δικαιώματος διαμονής πρέπει να κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο εντός της προθεσμίας αυτής. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, προκειμένου να εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, πρέπει να καθορισθεί κατά πόσον η διάταξη αυτή έχει την έννοια ότι η απόφαση σχετικά με την αναγνώριση δικαιώματος διαμονής πρέπει να λαμβάνεται και να κοινοποιείται εντός της εξάμηνης προθεσμίας.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει περαιτέρω ότι η οδηγία 2004/38 δεν ρυθμίζει τις συνέπειες που έχει η ακύρωση αποφάσεως που ελήφθη επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής. Ειδικότερα, διατηρεί αμφιβολίες ως προς την προθεσμία που διαθέτει η αρμόδια εθνική αρχή για να αποφανθεί επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής κατόπιν της δικαστικής ακυρώσεως της πρώτης αποφάσεως της με την οποία δεν αναγνωρίσθηκε το επίμαχο δικαίωμα. Φρονεί συναφώς ότι, για τον καθορισμό της νέας αυτής προθεσμίας, είναι σημαντικό να διευκρινισθεί κατά πόσον προσκρούει στην αρχή της αποτελεσματικότητας το να διαθέτει η εθνική αρμόδια αρχή, μετά την ακύρωση της αποφάσεώς της, εκ νέου ακέραιη την εξάμηνη προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.
- 21 Επιπροσθέτως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά την εθνική νομολογία, δεδομένου του επιτακτικού χαρακτήρα της προθεσμίας του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 και των αποτελεσμάτων μιας ακυρωτικής αποφάσεως, η εθνική αρμόδια αρχή διαθέτει, από τον χρόνο κοινοποίησεως της τελευταίας, ακέραιη την προθεσμία που διέθετε προκειμένου να αποφανθεί επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής και όχι μόνον την προθεσμία που υπολειπόταν κατά την ημερομηνία εκδόσεως της ακυρωθείσας πράξεως.
- 22 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το αν η οδηγία 2004/38 αντιτίθεται στην αυτόματη χορήγηση δελτίου διαμονής στον αιτούντα λόγω παρελεύσεως της εξάμηνης προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, ακόμη και όταν ο εν λόγω αιτών δεν

πληροί τις απαιτούμενες για τη χορήγηση αυτή προϋποθέσεις. Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί συναφώς ότι, αν προέκυπτε ότι εν προκειμένω είχε πράγματι παρέλθει η προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 και αν η εν λόγω οδηγία δεν αντιτίθεται στο να συνεπάγεται η παρέλευση της προθεσμίας αυτής υποχρέωση χορηγήσεως του ζητηθέντος δελτίου διαμονής, τότε η απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2015 περί μη χορηγήσεως δελτίου διαμονής στον I. Diallo θα έπρεπε να θεωρηθεί παράνομη.

23 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Πρέπει το άρθρο [10, παράγραφος 1,] της οδηγίας [2004/38] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει η απόφαση σχετικά με την πιστοποίηση του δικαιώματος διαμονής να εκδίδεται και να κοινοποιείται εντός της εξάμηνης προθεσμίας ή ότι επιτρέπει η απόφαση να εκδίδεται μεν εντός της προθεσμίας αυτής, να κοινοποιείται δε μεταγενέστερα; Αν η προμνησθείσα απόφαση επιτρέπεται να κοινοποιηθεί μεταγενέστερα, εντός ποιας προθεσμίας επιβάλλεται να γίνει η κοινοποίηση αυτή;
- 2) Πρέπει το άρθρο [10, παράγραφος 1,] της οδηγίας [2004/38], σε συνδυασμό με [το] άρθρο 5 [της οδηγίας αυτής], με το άρθρο [5, παράγραφος 4,] της οδηγίας [2003/86] και με τα άρθρα 7, 20, 21 και 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της [Ευρωπαϊκής] Ένωσης, να ερμηνευθεί και να εφαρμοσθεί υπό την έννοια ότι η απόφαση που έχει ως έρεισμα τη διάταξη αυτή πρέπει να εκδίδεται μόνον εντός της τασσόμενης εξάμηνης προθεσμίας, ενώ αντιθέτως δεν προβλέπεται προθεσμία για την κοινοποίησή της ούτε επηρεάζεται κατ' ελάχιστον το δικαίωμα διαμονής στην περίπτωση που η κοινοποίηση λάβει χώρα μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής;
- 3) Προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος διαμονής μέλους της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, απαγορεύει η αρχή της αποτελεσματικότητας να διαθέτει η εθνική αρχή εκ νέου, κατόπιν ακυρώσεως αποφάσεως σχετικά με το προαναφερθέν δικαίωμα, ακέραιη την εξάμηνη προθεσμία την οποία διέθετε δυνάμει του άρθρου [10, παράγραφος 1,] της οδηγίας [2004/38]; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ποια προθεσμία διαθέτει ακόμη η εθνική [αυτή] αρχή μετά την ακύρωση της πράξεώς της με την οποία είχε αρνηθεί την αναγνώριση του επίμαχου δικαιώματος;
- 4) Είναι τα άρθρα 5, 10 και 31 της οδηγίας [2004/38], σε συνδυασμό με τα άρθρα 8 και 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών [, που υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950], [με τα άρθρα] 7, 24, 41 και 47 του [Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων] και [με] το άρθρο [21 ΣΛΕΕ], συμβατά με εθνική νομολογία και εθνικές διατάξεις, όπως [το άρθρο] 39/2, παράγραφος 2, [τα άρθρα] 40 και 40 bis, 42 και 43 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 και το άρθρο 52, παράγραφος 4, του βασιλικού διατάγματος της 8ης Οκτωβρίου 1981, τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα ότι απόφαση ακυρωτική απορριπτικής αποφάσεως αναγνώρισεως δικαιώματος διαμονής βάσει των διατάξεων αυτών, η οποία εκδίδεται από το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών), επιφέρει διακοπή και όχι αναστολή της αποκλειστικής εξάμηνης προθεσμίας που ορίζουν το άρθρο 10 της οδηγίας 2004/38, το άρθρο 42 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 και το άρθρο 52 του βασιλικού διατάγματος της 8ης Οκτωβρίου 1981;
- 5) Επιβάλλει η οδηγία [2004/38] να έχει η παρέλευση της εξάμηνης προθεσμίας που προβλέπεται [στο] άρθρο [10, παράγραφος 1,] ορισμένη συνέπεια, και, σε καταφατική περίπτωση, ποια συνέπεια είναι αυτή; Επιβάλλει ή επιτρέπει η οδηγία [2004/38] να συνεπάγεται η παρέλευση της προθεσμίας αυτής την αυτόματη χορήγηση του ζητηθέντος δελτίου διαμονής χωρίς προηγουμένως να έχει διαπιστωθεί ότι ο αιτών πληροί πράγματι τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση του δικαιώματος διαμονής που διεκδικεί;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου και επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

- 24 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου ότι η περίπτωση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.
- 25 Η εν λόγω κυβέρνηση υποστηρίζει, πρώτον, ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2004/38 δεν μπορεί να τύχουν εφαρμογής ως προς τον I. Diallo, δεδομένου ότι αυτός δεν είναι «μέλος της οικογένειας» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38. Δεύτερον, η περίπτωση της υποθέσεως της κύριας δίκης δεν εμπίπτει επίσης στην οδηγία 2003/86, δεδομένου ότι ο I. Diallo ζήτησε να του χορηγηθεί δελτίο διαμονής επικαλούμενος μόνον την ιδιότητα του ανιόντος ενός πολίτη της Ένωσης. Τρίτον, η Βελγική Κυβέρνηση φρονεί ότι ουδόλως μπορεί να αναγνωρισθεί δικαίωμα διαμονής στον προσφεύγοντα της κύριας δίκης βάσει των άρθρων 20 και 21 ΣΛΕΕ.
- 26 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, με τα υποβληθέντα ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, λαμβάνοντας υπόψη και άλλες διατάξεις της οδηγίας αυτής, της οδηγίας 2003/86, της Συνθήκης ΛΕΕ και του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.
- 27 Επιπροσθέτως, το ζήτημα κατά πόσον υπήκοος τρίτου κράτους εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2003/86 ή/και 2004/38 καθιστά αναγκαία την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, ιδίως των προϋποθέσεων που ορίζονται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2003/86, καθώς και στα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 2004/38 (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, σκέψη 22, και της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψη 44).
- 28 Σύμφωνα δε με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις σχετικά με την ερμηνεία, μεταξύ άλλων, των Συνθηκών, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, καθώς και των οδηγιών τις οποίες αφορούν τα προδικαστικά ερωτήματα.
- 29 Στο μέτρο που με τα επιχειρήματά της η Βελγική Κυβέρνηση αμφισβητεί στην πραγματικότητα το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο δύναται να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ζητηθείσα ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., συναφώς, μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, σκέψη 23).
- 30 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το αιτούν δικαστήριο εξήγησε τους λόγους για τους οποίους η ερμηνεία των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Πράγματι, όπως προκύπτει από τις εν λόγω εξηγήσεις, η απάντηση του Δικαστηρίου στα ερωτήματα αυτά ενδέχεται να έχει άμεση επίπτωση στην εκτίμηση της ατομικής καταστάσεως του I. Diallo, ιδίως ως προς το κατά πόσον οι αρμόδιες εθνικές αρχές όφειλαν να του χορηγήσουν δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης.
- 31 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο και ότι αυτά πρέπει να κριθούν παραδεκτά.

Επί της ουσίας

Επί του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

- 32 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί κατά πόσον το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι η απόφαση επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης πρέπει να εκδίδεται και να κοινοποιείται εντός της εξαμήνης προθεσμίας που τάσσει η διάταξη αυτή.
- 33 Συναφώς, το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 ορίζει ότι το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, πιστοποιείται με τη χορήγηση εγγράφου που καλείται «δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης», το αργότερο εντός εξαμήνου από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για χορήγηση του εν λόγω δελτίου διαμονής.
- 34 Επομένως, από το ίδιο το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να χορηγούν δελτίο διαμονής στα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38, εντός μέγιστης προθεσμίας έξι μηνών από την αίτησή τους.
- 35 Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 44 των προτάσεών του, η φράση «το αργότερο εντός έξι μηνών από την υποβολή της αιτήσεως» υποδηλώνει σαφώς ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να χορηγήσουν στον ενδιαφερόμενο δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης εντός της προθεσμίας αυτής.
- 36 Πάντως, η έννοια της «χορηγήσεως» του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 συνεπάγεται, όπως κατ' ουσίαν επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 45 και 46 των προτάσεών του, ότι, εντός της εξαμήνης προθεσμίας που προβλέπει η διάταξη αυτή, οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να εξετάσουν την αίτηση, να λάβουν απόφαση και, εφόσον ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να θεμελιώνει δικαίωμα διαμονής δυνάμει της οδηγίας 2004/38, να του χορηγήσουν το προαναφερθέν δελτίο διαμονής.
- 37 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 49 των προτάσεών του, η ανωτέρω ερμηνεία ενισχύεται εξάλλου από τη νομολογία του Δικαστηρίου, καθόσον αυτό έχει κρίνει ότι, όσον αφορά τη χορήγηση του προβλεπόμενου από την οδηγία 2004/38 δελτίου διαμονής, ο νομοθέτης της Ένωσης περιορίστηκε ουσιαστικά στο να απαριθμήσει, στο άρθρο 10 της οδηγίας αυτής, τα έγγραφα που πρέπει να προσκομίζονται για τη λήψη τέτοιου δελτίου, το οποίο πρέπει τότε να χορηγείται εντός εξαμήνου από την κατάθεση της αιτήσεως (απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2012, Rahman κ.λπ., C-83/11, EU:C:2012:519, σκέψη 42).
- 38 Ως εκ τούτου, η υποχρέωση των κρατών μελών να χορηγούν δελτίο διαμονής σε μέλος της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης εντός της εξαμήνης αποκλειστικής προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 συνεπάγεται κατά λογική αναγκαιότητα την έκδοση της αποφάσεως και την κοινοποίησή της στον ενδιαφερόμενο πριν από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής.
- 39 Το ίδιο ισχύει και οσάκις οι αρμόδιες εθνικές αρχές αρνούνται να χορηγήσουν στον ενδιαφερόμενο δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης.
- 40 Πράγματι, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας που καθιερώνει το άρθρο 10 της οδηγίας 2004/38, σκοπός της οποίας είναι να εξακριβωθεί εντός της εξαμήνης προθεσμίας η ατομική κατάσταση των υπηκόων τρίτων κρατών από απόψεως των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και, ιδίως, το κατά

πόσον αυτοί εμπίπτουν στην κατά την εν λόγω οδηγία έννοια του «μέλους της οικογένειας», οι αρμόδιες εθνικές αρχές μπορούν να καταλήξουν στη λήψη τόσο θετικής όσο και αρνητικής αποφάσεως.

- 41 Στο πλαίσιο αυτό, η απόφαση επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης δεν είναι δυνατόν να κοινοποιείται στον αιτούντα εντός διαφορετικών προθεσμιών αναλόγως του αν η απόφαση που έλαβε η αρμόδια εθνική αρχή είναι θετική ή αρνητική.
- 42 Ως εκ τούτου, εάν, μετά την εξέταση αιτήματος για χορήγηση δελτίου διαμονής, η αρμόδια εθνική αρχή διαπιστώσει ότι δεν πληρούνται οι απαιτούμενες για τη χορήγησή του προϋποθέσεις, υποχρεούται να εκδώσει και να κοινοποιήσει στον αιτούντα την απόφαση περί μη χορηγήσεως δελτίου διαμονής εντός της ίδιας εξαμηνιαίας προθεσμίας.
- 43 Κατόπιν των προεκτεθεισών σκέψεων, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι η απόφαση επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης πρέπει να εκδίδεται και να κοινοποιείται εντός της εξαμηνιαίας προθεσμίας που τάσσει η διάταξη αυτή.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

- 44 Με το πέμπτο ερώτημα, το οποίο πρέπει να εξετασθεί πριν από το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί κατά πόσον η οδηγία 2004/38 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει στις αρμόδιες εθνικές αρχές να χορηγούν αυτοδικαίως στον ενδιαφερόμενο δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, οσάκις έχει παρέλθει η εξαμηνιαία προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, χωρίς να πιστοποιούν προηγουμένως ότι ο ενδιαφερόμενος πληροί πράγματι τις προϋποθέσεις για διαμονή στο κράτος μέλος υποδοχής σύμφωνα με το δικαίωμά της Ένωσης.
- 45 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι η οδηγία 2004/38 δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη που να ρυθμίζει τις συνέπειες που έχει η παρέλευση της προθεσμίας του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, δεδομένου ότι το ζήτημα αυτό εμπίπτει, κατ' αρχήν, στη διαδικαστική αυτονομία των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των αρχών της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας (βλ., συναφώς, απόφαση της 17ης Μαρτίου 2016, Bensada Benallal, C-161/15, EU:C:2016:175, σκέψη 24).
- 46 Στο πλαίσιο αυτό, καίτοι το δικαίωμά της Ένωσης ουδόλως αντιτίθεται στο να προβλέπουν τα κράτη μέλη συστήματα αποδοχής ή σιωπηρής εγκρίσεως, εντούτοις, τα συστήματα αυτά δεν πρέπει να θίγουν την πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαιώματος της Ένωσης.
- 47 Συναφώς, όπως προκύπτει από το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας αυτής, «πιστοποιείται» με τη χορήγηση δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης. Για τον σκοπό αυτό, το άρθρο 10, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας απαριθμεί τα έγγραφα που αποδεικνύουν την ιδιότητα του «μέλους της οικογένειας», κατά την έννοια της οδηγίας 2004/38, τα οποία οι υπήκοοι τρίτων κρατών πρέπει να προσκομίσουν ώστε να λάβουν το δελτίο αυτό διαμονής.
- 48 Πλην όμως, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η χορήγηση τίτλου διαμονής, όπως του προβλεπόμενου στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, σε υπήκοο τρίτου κράτους πρέπει να θεωρείται όχι πράξη συστατική δικαιώματος, αλλά πράξη με την οποία διαπιστώνεται, από το κράτος μέλος, η ατομική κατάσταση ενός τέτοιου υπηκόου από την άποψη

των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 21ης Ιουλίου 2011, Dias, C-325/09, EU:C:2011:498, σκέψη 48, καθώς και της 12ης Μαρτίου 2014, O. και B., C-456/12, EU:C:2014:135, σκέψη 60).

- 49 Ο αναγνωριστικός χαρακτήρας των δελτίων διαμονής συνεπάγεται ότι αυτά προορίζονται να πιστοποιήσουν ένα προϋφιστάμενο δικαίωμα διαμονής του ενδιαφερομένου (αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ., C-127/08, EU:C:2008:449, σκέψη 52, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2011, Dias, C-325/09, EU:C:2011:498, σκέψη 54).
- 50 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 αντιτίθεται στο να χορηγείται δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης σε υπήκοο τρίτου κράτους ο οποίος δεν πληροί τις προϋποθέσεις που η εν λόγω οδηγία θέτει για τη χορήγησή του.
- 51 Υπό τις συνθήκες αυτές, καίτοι μια εθνική νομοθεσία μπορεί κάλλιστα να προβλέπει ότι η σιωπή της αρμόδιας διοικήσεως για χρονικό διάστημα έξι μηνών από την ημερομηνία καταθέσεως της αιτήσεως ισοδυναμεί με απορριπτική απόφαση, το γράμμα της οδηγίας 2004/38 αυτό καθαυτό δεν επιτρέπει, αντιθέτως, να ισοδυναμεί η σιωπή αυτή με απόφαση περί αποδοχής.
- 52 Εντούτοις, στην υπόθεση της κύριας δίκης, αφενός, όπως προκύπτει από τη δικογραφία που κατατέθηκε στο Δικαστήριο, ο προσφεύγων δεν μπορεί να επικαλεσθεί την ιδιότητα του «συντηρούμενου απευθείας ανιόντος» του συγκεκριμένου πολίτη της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38 και του άρθρου 4 παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/86, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να θεωρηθεί «μέλος της οικογένειας» κατά την έννοια των διατάξεων αυτών (βλ., συναφώς, απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, σκέψη 54).
- 53 Κατά πάγια δε νομολογία του Δικαστηρίου, από την οδηγία 2004/38 δεν αντλούν δικαιώματα εισόδου και διαμονής σε κράτος μέλος όλοι οι υπήκοοι τρίτων κρατών, αλλά μόνον όσοι είναι «μέλη της οικογενείας», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας αυτής, ενός πολίτη της Ένωσης ο οποίος άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας εγκαθιστάμενος σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου είναι υπήκοος (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, σκέψη 51).
- 54 Αφετέρου, όπως προκύπτει από τη δικογραφία που κατατέθηκε στο Δικαστήριο, καθώς και από τις διευκρινίσεις που παρέσχε η Βελγική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση προβλέπει ένα σύστημα αυτόματης χορηγήσεως δελτίων διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, σύμφωνα με το οποίο η αρμόδια εθνική αρχή οφείλει να χορηγεί αυτοδικαίως τέτοια δελτία στους αιτούντες οσάκις έχει παρέλθει η εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.
- 55 Ένα τέτοιο σύστημα είναι αντίθετο προς τους σκοπούς της οδηγίας 2004/38, καθόσον καθιστά δυνατή τη χορήγηση δελτίου διαμονής σε πρόσωπο που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για τη λήψη του.
- 56 Κατόπιν όλων των προεκτεθεισών σκέψεων, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2004/38 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει στις αρμόδιες εθνικές αρχές να χορηγούν αυτοδικαίως στον ενδιαφερόμενο δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, οσάκις έχει παρέλθει η εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, χωρίς να πιστοποιούν προηγουμένως ότι ο ενδιαφερόμενος πληροί πράγματι τις προϋποθέσεις για διαμονή στο κράτος μέλος υποδοχής σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.

Επί του τρίτου και του τέταρτου ερωτήματος

- 57 Με το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί κατά πόσον το δίκαιο της Ένωσης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομολογία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, βάσει της οποίας, κατόπιν δικαστικής ακυρώσεως αποφάσεως περί μη χορηγήσεως δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, η αρμόδια εθνική αρχή διαθέτει αυτομάτως εκ νέου ακέραιη την εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.
- 58 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η οδηγία 2004/38 δεν περιέχει καμία διάταξη σχετικά με τις συνέπειες που έχει η δικαστική ακύρωση αποφάσεων των αρμοδίων εθνικών αρχών περί μη χορηγήσεως δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, ιδίως δε σχετικά με την προθεσμία που διαθέτουν οι εν λόγω αρχές για να εκδώσουν νέα απόφαση κατόπιν ακυρώσεως μιας πρώτης αποφάσεως.
- 59 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ελλείψει κανόνων της Ένωσης οι οποίοι να διέπουν ορισμένο ζήτημα, απόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να τους θεσπίσει, δυνάμει της αρχής της διαδικαστικής αυτονομίας, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από τους διέποντες παρόμοιες καταστάσεις που υπόκεινται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ. συναφώς, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Μαρτίου 2016, *Bensada Benallal*, C-161/15, EU:C:2016:175, σκέψη 24, και της 13ης Δεκεμβρίου 2017, *El Hassani*, C-403/16, EU:C:2017:960, σκέψη 26).
- 60 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, κρίσιμο είναι μόνον το ζήτημα της τηρήσεως της αρχής της αποτελεσματικότητας.
- 61 Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει σε εθνική νομολογία βάσει της οποίας η δικαστική ακύρωση αποφάσεως ληφθείσας από διοικητική αρχή εντός αποκλειστικής προθεσμίας συνεπάγεται αυτομάτως την έναρξη, από την κοινοποίηση της ακυρωτικής αποφάσεως, ακέрайης της προθεσμίας την οποία η εν λόγω αρχή διέθετε για να αποφανθεί. Τουτέστιν, δυνάμει της νομολογίας αυτής, μετά τη δικαστική ακύρωση της αρχικής αποφάσεώς της, η εθνική αρμόδια αρχή διέθετε νέα εξάμηνη προθεσμία βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 για να απαντήσει στην αίτηση του I. Diallo για χορήγηση δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης.
- 62 Στο πλαίσιο αυτό, η αυτόματη έναρξη νέας εξάμηνης προθεσμίας μετά τη δικαστική ακύρωση της αρχικής αποφάσεως της αρμόδιας εθνικής αρχής ενδέχεται να καταστήσει υπερβολικά δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος του μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης να λάβει απόφαση επί της αιτήσεώς του για χορήγηση δελτίου διαμονής βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.
- 63 Πράγματι, πρώτον, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, σκοπός της διοικητικής διαδικασίας που καθιερώνει το άρθρο 10 της οδηγίας 2004/38 είναι να εξακριβωθεί η ατομική κατάσταση των υπηκόων τρίτων κρατών από απόψεως των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης εντός αποκλειστικής προθεσμίας έξι μηνών. Ειδικότερα, οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν μόνο να εξετάσουν, εντός της προθεσμίας αυτής, κατά πόσον ο υπήκοος τρίτου κράτους είναι σε θέση να αποδείξει, προσκομίζοντας τα έγγραφα που απαριθμούνται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, ότι εμπίπτει στην έννοια του «μέλους της οικογενείας» ενός πολίτη της Ένωσης, κατά την έννοια της οδηγίας 2004/38, ούτως ώστε να δικαιούται δελτίο διαμονής.
- 64 Δεύτερον, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η οδηγία 2004/38 έχει ως σκοπό να διευκολύνει την άσκηση του θεμελιώδους ατομικού δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, το οποίο παρέχεται απευθείας στους πολίτες της Ένωσης βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, και να ενισχύσει το δικαίωμα αυτό. Η αιτιολογική

σκέψη 5 της οδηγίας αυτής υπογραμμίζει, εξάλλου, ότι, προκειμένου να ασκείται υπό αντικειμενικές συνθήκες αξιοπρέπειας, το εν λόγω δικαίωμα πρέπει να αναγνωρίζεται και στα μέλη της οικογένειας των πολιτών αυτών, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους (απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 65 Ο σκοπός αυτός επιτάσσει να χορηγείται στον υπήκοο τρίτου κράτους, ο οποίος αποδεικνύει ότι εμπίπτει στην κατά την οδηγία 2004/38, έννοια του «μέλους της οικογένειας» πολίτη της Ένωσης, δελτίο διαμονής που να πιστοποιεί την ιδιότητα αυτή το συντομότερο δυνατόν.
- 66 Πράγματι, αφενός, όπως κατ' ουσίαν επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο αναγνωριστικός χαρακτήρας του δελτίου διαμονής καθιστά δυνατό για τον υπήκοο τρίτου κράτους, ο οποίος εξακολουθεί να τελεί σε κατάσταση νομικής αβεβαιότητας όσον αφορά τον νόμιμο χαρακτήρα της διαμονής του, να αποδεικνύει –εφόσον πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για θεμελίωση του δικαιώματός του διαμονής– ότι διαθέτει παράγωγο δικαίωμα διαμονής, διευκολύνοντας τόσο την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος όσο και την ενσωμάτωσή του στο κράτος μέλος υποδοχής.
- 67 Αφετέρου, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, μόνον η κατοχή ισχύοντος δελτίου διαμονής απαλλάσσει τα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, τα οποία δεν έχουν την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους, από την υποχρέωση να λάβουν θεώρηση εισόδου στην επικράτεια των κρατών μελών. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας αυτής, σκοπός της ως άνω εξαιρέσεως είναι να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηκόων τρίτων κρατών που είναι μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης (απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, McCarthy κ.λπ., C-202/13, EU:C:2014:2450, σκέψεις 40 και 41).
- 68 Ως εκ τούτου, η αυτόματη έναρξη νέας εξάμηνης προθεσμίας, μετά τη δικαστική ακύρωση αποφάσεως περί μη χορηγήσεως δελτίου διαμονής, παρίσταται δυσανάλογη σε σχέση με τον σκοπό της διοικητικής διαδικασίας του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, καθώς και σε σχέση με τον σκοπό της οδηγίας αυτής.
- 69 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η αρχή της αποτελεσματικότητας, καθώς και ο εγγενής στην οδηγία 2004/38 σκοπός περί ταχείας διεκπεραίωσεως αντιτίθενται στο να διαθέτουν αυτομάτως οι εθνικές αρχές νέα εξάμηνη προθεσμία μετά τη δικαστική ακύρωση μιας πρώτης αποφάσεως περί μη χορηγήσεως δελτίου διαμονής. Οι εν λόγω αρχές οφείλουν να εκδώσουν νέα απόφαση εντός εύλογης προθεσμίας, η οποία, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνει την προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.
- 70 Κατόπιν των προεκτεθεισών σκέψεων, στο τρίτο και στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δίκαιο της Ένωσης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομολογία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, βάσει της οποίας, κατόπιν δικαστικής ακυρώσεως αποφάσεως περί μη χορηγήσεως δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης, η αρμόδια εθνική αρχή διαθέτει αυτομάτως εκ νέου ακέραη την εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 71 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, έχει την έννοια ότι η απόφαση επί αιτήσεως για χορήγηση δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εκδίδεται και να κοινοποιείται εντός της εξάμηνης προθεσμίας που τάσσει η διάταξη αυτή.
- 2) Η οδηγία 2004/38 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία επιβάλλει στις αρμόδιες εθνικές αρχές να χορηγούν αυτοδικαίως στον ενδιαφερόμενο δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οσάκις έχει παρέλθει η εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, χωρίς να πιστοποιούν προηγουμένως ότι ο ενδιαφερόμενος πληροί πράγματι τις προϋποθέσεις για διαμονή στο κράτος μέλος υποδοχής σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.
- 3) Το δίκαιο της Ένωσης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομολογία, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, βάσει της οποίας, κατόπιν δικαστικής ακυρώσεως αποφάσεως περί μη χορηγήσεως δελτίου διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αρμόδια εθνική αρχή διαθέτει αυτομάτως εκ νέου ακέραιη την εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.

(υπογραφές)